

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง"การพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (2) วิเคราะห์กระบวนการใช้ข้อมูลของครูในการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน (3) ศึกษาปัญหาของครูในการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน (4) เพื่อพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา โดยมีขั้นตอนหลักของการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่หนึ่ง การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (document analysis) ขั้นตอนที่สอง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(informal interview)และการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) ขั้นตอนที่สาม การพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา ขั้นตอนที่ยี่ การวิเคราะห์คุณภาพของคู่มือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และสัมภาษณ์อาจารย์จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นโรงเรียนกรณีศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงาน ในการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะและมาตรฐานตามที่โรงเรียนกำหนด การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือผู้วิจัยทำการตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์ ประกอบกับใช้แบบประเมินคุณภาพของคู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินนี้ จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน ในประเด็นของความเหมาะสมและความครอบคลุมของข้อคำถามเพื่อใช้ในการประเมินคู่มือ ส่วนอุปกรณ์ได้แก่ เทปบันทึกเสียงและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่ทำ การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะและมาตรฐานของผู้เรียน ตอนที่2 ผลการศึกษาการใช้ข้อมูลนักเรียนของครูประจำชั้นในการวิเคราะห์ปัญหา นักเรียน ตอนที่3 สภาพปัญหาของครูที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหา นักเรียน และ ตอนที่4 การพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนและการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะและมาตรฐานของผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 9 ข้อได้แก่ (1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า (3) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ (4) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต (5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี (6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค ค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค (7) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (8) จิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (9) รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งสร้างประโยชน์และสิ่งที่ดีงามให้สังคม และจากพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีมาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก:ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้
1.มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	1.นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา 2.ซื่อสัตย์สุจริต(และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา) 3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสละเวลาเพื่อส่วนรวม 4. ประหยัด(ใช้ในสิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัดและคุ้มค่า)
2.เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย	1. เคารพ และรับฟังคำแนะนำของพ่อ แม่ ญาติและผู้ใหญ่ 2. รักษาสิทธิ เสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น 3.มีความรู้และปฏิบัติตนตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น 5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	1.รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเอง และสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อม 2.ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
4.มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์	1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูลเปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด 2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความถูกต้อง วัตถุประสงค์ ผล ค้นหาคำตอบเลือกวิธี และมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างสันติ และมีความถูกต้อง เหมาะสม 3.มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการสามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมาย

ตารางที่ 7.1(ต่อ)

มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้
5. มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ กลุ่มวิชา หมวดวิชา หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับ อาชีวศึกษา) 2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร
6. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล 2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน 3. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบ และสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่าง ถูกต้องด้วยตนเอง
7. เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย	1. รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 2. มีความรู้ ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำมาใช้ได้ 3. ชื่นชมและสืบสานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงามของท้องถิ่นและของไทย
8. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี	1. รู้จักความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง 2. เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น 3. รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาท และการแต่งกาย 4. สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้(เฉพาะระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา)

ตารางที่ 7.1(ต่อ)

มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้
9. มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน และผลงานมีประสิทธิภาพ 2. ชยัน อดทน ละเอียด รอบคอบในการทำงานอย่างมีความสุข และ ภูมิใจในผลงานของตนเอง 3.สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม) 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
10. มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	1. น้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน 2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน 3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป 4. รู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
11. ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา	1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา 2. ไม่เสพยาเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา และไม่แสวงหาผลประโยชน์
12. มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการใช้ข้อมูลนักเรียนของครูประจำชั้นในการวิเคราะห์ ปัญหานักเรียน

การใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนของครูประจำชั้น ส่วนใหญ่จะให้การสังเกตเป็นหลัก โดยจะสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน สังเกตจากการทำการบ้าน การทำรายงาน แบบฝึกหัดต่างๆ ตลอดจนการใช้ประสบการณ์ในการที่ได้ดูแลและใกล้ชิดกับนักเรียนในห้องของตนเอง และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลปรึกษาหารือร่วมกันกับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาต่าง การพูดคุยกันกับฝ่ายบริหารต่างๆ ในโรงเรียน สำหรับการบันทึกเป็นร่องรอยหลักฐานต่างๆ นั้นส่วนใหญ่ครูประจำชั้นจะใช้ข้อมูลพฤติกรรมที่ทางโรงเรียนจัดเก็บที่ฝ่ายบริหารต่างๆ มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนเช่น ข้อมูลเรื่องผลการเรียนจะดูข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ ข้อมูลเรื่องความประพฤติ การทำกิจกรรมต่างๆ ดูจากฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นต้น สำหรับข้อมูลที่ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดเก็บเองจะเป็นข้อมูลในลักษณะของแบบบันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกหลังการเรียนการสอน เป็นต้น

โดยครูประจำชั้นจะนำผลจากข้อมูลเหล่านี้ มาประมวลผลลัพธ์ที่ได้ร่วมกันเพื่อนำมาพิจารณาสภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนว่า ขณะนี้มีนักเรียนคนใด หรือกลุ่มใดบ้างที่ยังมีคุณลักษณะหรือมาตรฐานที่ไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ และจากสภาพของปัญหาที่ปรากฏนั้น ทำให้นักเรียนอยู่ในสภาพที่ไกลห่างจากสภาพที่มุ่งหวังไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาใดบ้างที่เป็นอุปสรรคในการที่จะพัฒนานักเรียนให้ไปสู่สภาพที่มุ่งหวังนั้น ซึ่งการพิจารณาว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นบ้างนั้นส่วนใหญ่ครูจะอาศัยจากประสบการณ์จากการดูแลนักเรียนตั้งแต่ต้นเทอมมาใช้ในการวิเคราะห์ว่าปัญหาที่เกิดขึ้น มีปัญหาอะไรบ้าง เป็นปัญหาเดียวหรือหลายปัญหา แต่ละปัญหามีสาเหตุหลักและสาเหตุย่อยใดบ้าง ซึ่งผลจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พบว่าส่วนใหญ่แล้วสาเหตุหลักเกิดจาก 3 ประการ คือ ประการแรกเป็นปัญหาที่มาจากตัวนักเรียนเอง เช่น ความเกียจคร้าน การขาดความกระตือรือร้น เป็นต้น ประการที่สองเป็นปัญหาที่เกิดจากครอบครัวและสภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัวไม่อบอุ่น การถูกเลี้ยงดูแบบตามใจ เป็นต้นและประการสุดท้ายเป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพการจัดการเรียนการสอนและสภาพการเรียนรู้ภายในโรงเรียน เช่น การไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ เป็นต้น

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาของครูที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน

สภาพปัญหาของครูที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่แรก ครูยังไม่มีเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะการวิเคราะห์ปัญหาของครูในปัจจุบันจะวิเคราะห์ปัญหาตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนดเท่านั้น ประเด็นที่สอง ครูใช้การสังเกตและอาศัยประสบการณ์จากการดูแลนักเรียนในการวิเคราะห์ปัญหาทำให้ครูขาดร่องรอยหลักฐานที่ใช้แสดงว่าการวิเคราะห์ปัญหาหรือผลการวิเคราะห์ปัญหาของครูได้ผลออกมาอย่างไร ประเด็นที่สาม ครูมักจะวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนโดยภาพรวมแต่ไม่มีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นรายบุคคลทำให้ในปัญหาที่ได้ อาจจะไม่เป็นปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ประเด็นที่สี่ ครูยังไม่มีกรจำแนกนักเรียนที่เกิดปัญหาออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อการวิเคราะห์ว่าสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนแต่ละกลุ่มนั้นมาจากอะไร และ ประเด็นสุดท้าย ครูยังไม่มีระบบการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน

ตอนที่ 4 การพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนและการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ

คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษาประกอบด้วย 3 บทสำคัญ โดยบทแรก เป็นบทนำ ได้แก่ คำอธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของคู่มือ ส่วนประกอบของคู่มือ และคำแนะนำในการใช้คู่มือ จากนั้นจึงเป็นเนื้อหาสาระสำคัญในคู่มือ บทที่สอง เป็นส่วนที่มุ่งให้สาระความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูในเรื่องของคุณลักษณะและมาตรฐานด้านผู้เรียนประกอบกับข้อมูลที่ทางโรงเรียนมีไว้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน และ บทที่สาม เป็นส่วนที่ช่วยให้ครูได้มีแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน มีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) รู้จักปัญหานักเรียน (2) ครูพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นรายบุคคล (3) จำแนกนักเรียนแต่ละคนให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มของปัญหา (4) การพิจารณากลุ่มปัญหาของนักเรียนที่มีความสำคัญจำเป็นมากที่สุด (5) การวิเคราะห์ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลในกลุ่มที่มีความรุนแรงที่สุดที่ครูเลือกมา (6) แสดงจำนวนของปัญหาย่อยในปัญหาหลักต่างๆ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

จากการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบคุณภาพของคู่มือตามเกณฑ์การเขียนคู่มือที่ดี ของทิกนา แชมมณี (2538) ผลการตรวจสอบคุณภาพของ

คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน ในครั้งที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยคุณภาพของคู่มือส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี (3.50 – 4.49) ซึ่งมีจำนวนข้อรายการจากแบบประเมินที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวเป็นจำนวน 10 ข้อ ส่วนข้อรายการที่เหลือเพียง 1 ข้อ คือข้อ 9 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก (4.50 – 5.00) จากผลการประเมินดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ขออนุญาตสัมภาษณ์เพิ่มเติมในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านได้ประเมินคุณภาพคู่มือบางประเด็นในระดับปานกลาง เช่น ในประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบและการจัดเรียงเนื้อหาสาระในคู่มือมีความเหมาะสม มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประเมินผลในระดับ ปานกลาง โดยผู้วิจัยจะขอคำแนะนำในลักษณะที่ว่าผู้วิจัยจะต้องปรับปรุงคุณภาพของคู่มืออย่างไร จึงจะทำให้ผลการประเมินในประเด็นนี้ในครั้งต่อไปอยู่ในระดับดี หรือดีมาก และเมื่อผู้วิจัยทำการปรับปรุงคุณภาพของคู่มือจากการตรวจสอบคุณภาพในรอบแรก จนได้เป็นคู่มือฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 แล้ว จากนั้น ผู้วิจัยนำกลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มเดิมทำการตรวจสอบคุณภาพด้วยการตอบแบบประเมิน และการสัมภาษณ์อีกครั้ง ผลการประเมินจากการพิจารณาค่าเฉลี่ย รายข้อของแบบประเมินคู่มือ พบว่าคุณภาพของคู่มือส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก (4.50 – 5.00) ซึ่งมีจำนวนข้อรายการจากแบบประเมินที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวเป็นจำนวน 7 ข้อ ซึ่งมีจำนวนข้อที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากนี้มากกว่าการตรวจสอบคุณภาพในครั้งที่ 1 ส่วนข้อรายการที่เหลือเพียง 6 ข้อ อยู่ในเกณฑ์ดี (3.50 - 4.49) และการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือจากการสัมภาษณ์ ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากการตรวจสอบคุณภาพคู่มือทั้ง 2 ครั้ง โดยแต่ละท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคู่มือการวิเคราะห์ปัญหาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับทางโรงเรียนในการช่วยให้ครูมีรูปแบบของการวิเคราะห์ปัญหาที่นักเรียนได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นร่องรอยหลักฐานอันแสดงให้เห็นถึงผลที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่นักเรียน

ผลการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือภายหลังการทดลองใช้จากอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์ทั้งสองท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคู่มือไว้สอดคล้องกันว่าคู่มือการวิเคราะห์ปัญหาที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นของใหม่สำหรับทางโรงเรียนและเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากสำหรับครู เพราะทำให้ครูมีรูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาที่นักเรียนได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมปัญหาของนักเรียนมากยิ่งขึ้นผลการวิเคราะห์ปัญหาที่นักเรียนที่ได้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในห้องเรียน นอกจากนี้ผลที่ได้จากการใช้คู่มือฉบับนี้ ยังเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการอภิปรายผลการใช้ข้อมูลนักเรียนโดยครูประจำชั้นในการพัฒนาคุณลักษณะและมาตรฐาน ผู้เรียน และวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน ส่วนที่สอง เป็นการอภิปรายผลของขั้นตอนการวิจัย พัฒนาคู่มือและ ส่วนที่สาม เป็นการอภิปรายผลจากการพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน สำหรับครูมัธยมศึกษา

1. การใช้ข้อมูลของนักเรียนโดยครูประจำชั้นเพื่อการวิเคราะห์คุณลักษณะของนักเรียนและเพื่อการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ พบว่าข้อมูลของนักเรียนที่ครูมักนำมาใช้ในการวิเคราะห์คุณลักษณะและวิเคราะห์ ปัญหานักเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาระเบียนสะสม รายงานผล การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ผลงานนักเรียน เป็นต้น และข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากการ สังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบวัดคุณลักษณะของนักเรียน และการใช้แบบประเมินต่างๆ เป็นต้น ถ้าเป็นการวิเคราะห์ในส่วนของผลการเรียน ทักษะการคิด ครูประจำชั้นส่วนใหญ่จะใช้ ข้อมูลจากระเบียนสะสม การทำแบบฝึกหัด แฟ้มสะสมงานของนักเรียน โดยดูว่าคะแนนที่นักเรียน ได้จากการทำงาน แบบฝึกหัดต่างๆ มากน้อยเพียงใด ประกอบกับใช้การสัมภาษณ์พูดคุยกันทั้ง แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับ พัฒนาการทางด้านทักษะทางความคิดและผลการเรียนของนักเรียน ถ้าเป็นการวิเคราะห์ในส่วน ของพฤติกรรม การแสดงออกของคุณธรรมจริยธรรมครูประจำชั้นส่วนใหญ่จะใช้การสังเกต เป็นหลัก โดยสังเกตจากพฤติกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การสัมภาษณ์พูดคุยกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง นักเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน นอกจากนั้นก็ใช้แบบทดสอบ แบบวัดเจตคติ แบบสอบถาม เป็นต้น ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาการใช้ข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนเพื่อการวิเคราะห์นักเรียนดังกล่าว นี้ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 มาตราที่ 26 ในเรื่องการจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของ ผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอน และผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ม้าฮอส

(2543) และพัชราภา สาตรอด ในเรื่องของการใช้ข้อมูลนักเรียนเพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และจตุร แซ่ตัน (2544) ในเรื่องของการใช้ข้อมูลนักเรียนเพื่อการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน จากผลการศึกษาแนวทางการวิเคราะห์คุณลักษณะและปัญหาของนักเรียนโดยโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา พบว่า แนวทางการวิเคราะห์ นักเรียนของครูประจำชั้นส่วนใหญ่มีการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฝ่ายบริหารต่างๆ ของทางโรงเรียน เช่น ข้อมูลเรื่องผลการเรียน จะดูข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ ข้อมูลเรื่องความประพฤติ การทำกิจกรรม ต่างๆ ดูจากฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นต้น สำหรับข้อมูลปฐมภูมิที่ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดเก็บเองจะเป็นข้อมูลในลักษณะของแบบบันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกหลังการเรียนการสอน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแบบรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน โดยวัดเป็นเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ระดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จตุร แซ่ตัน (2544) โดยผลจากการศึกษาวิธีการประเมินผลภายในโรงเรียนแต่ละสังกัด พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสร้างเครื่องมือการประเมินขึ้น โดยใช้เครื่องมือแบบมาตรฐานค่า มากที่สุด

2. ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา

หน้าที่ของครูในการดูแลนักเรียนในยุคของการปฏิรูปการศึกษานี้ มิใช่แต่เพียงการจัดการเรียน การสอนให้มีความเหมาะสมกับ และเกิดการพัฒนาดังพร้อมในศักยภาพของผู้เรียนทุกๆด้าน เท่านั้น แต่ครูยังมีหน้าที่ที่จะต้องคอยเฝ้าระวังติดตามดูแลและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่าง ทันทีทั่วถึง และการที่ครูจะสามารถรู้เท่าทันในปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้นั้น สิ่งที่มีความ สำคัญและจำเป็นมากสำหรับครู คือ ครูจะต้องมีกระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนที่เป็น ระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวานิช (2544) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์ ปัญหานักเรียน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ครูทุกๆ คนจะต้องทำการสำรวจ หรือศึกษาว่ามีอะไรเกิดขึ้นใน ห้องเรียน ดูว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหาหรือไม่และด้วยความสำคัญของการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนนั้นก็ คือ เพื่อการระบุปัญหาที่สำคัญจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้นการที่ผู้วิจัยทำการศึกษาและ พัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษาขึ้น มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้คู่มือฉบับ นี้เป็นเสมือนอีกแนวทางหนึ่งเพื่อช่วยให้ครูหลายๆ ท่านวิเคราะห์ปัญหานักเรียนได้อย่างสะดวก และสอดคล้องกับสภาพปัญหาจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความ ปรารถนาให้คู่มือนี้สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงของนักเรียนในห้องเรียนได้ ซึ่งปัญหานั้นจะต้อง เป็นปัญหาสำคัญจำเป็น และเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถึงแม้ว่าปัจจุบัน

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนจะมีมากมาย หลายปัญหา แต่ครูจำเป็นต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่จะต้องแก้ไขก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการให้ผลลัพธ์สุดท้ายที่ครูจะได้จากการใช้คู่มือนี้คือ ครูสามารถได้ปัญหาที่สำคัญจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข และเพื่อนำไปสู่ปัญหาวิจัยในชั้นเรียนที่ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ ในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล วงศ์วานิช (2544) ที่กล่าวว่าครูจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญก่อนและหลังของปัญหานอกจากนี้การวิเคราะห์ปัญหาจนได้ปัญหาที่แท้จริงออกมาก็เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดคำถามวิจัยที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยสามารถตัดสินใจในการวางแผนการวิจัยได้ ดังนั้นในการพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานี้ ผู้วิจัยจึงพยายามที่จะศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อให้สาระในคู่มือนี้เกิดประโยชน์ดังที่กล่าวไว้แล้วนี้ให้ได้มากที่สุด ซึ่งการพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน และเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีน้ำหนักเพียงพอในการนำมาพัฒนาเป็นคู่มือและเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านต่างๆ และผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ประกอบกับการศึกษาแนวทางการดำเนินงานของทางโรงเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะและมาตรฐานของนักเรียน และการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาเป็นคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา ฉบับร่าง จากนั้นผู้วิจัยจึงนำคู่มือที่พัฒนาขึ้นไปขอคำปรึกษาและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงคู่มือก่อนที่จะนำคู่มือที่พัฒนาเรียบร้อยแล้วไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมเพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะต่างๆ มาทำการปรับปรุงคุณภาพของคู่มือ และนำคู่มือไปทำการทดลองใช้กับอาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่จำนวนสองท่านเพื่อนำผลจากการทดลองใช้มาพัฒนาและปรับปรุงจนได้เป็นคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพพร้อมที่จะนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาสำหรับครูมัธยมต่อไป

จากกระบวนการทั้งหมดดังกล่าวที่ผู้วิจัยใช้เป็นกระบวนการสำหรับการวิจัยและพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนนั้น เป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนาคู่มือทั้งสิ้น ในกระบวนการศึกษาเอกสารและงานวิจัยนั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญในเชิงของการพัฒนาสาระทางวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมสำหรับครูกระบวนการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมนั้น จะเป็นประโยชน์กับการพัฒนาคู่มือในแง่ของการวางรูปแบบ และสาระสำคัญที่ควรปรากฏในคู่มือ เนื่องจากผลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจสภาพการปฏิบัติงานของครูในปัจจุบันได้ชัดเจนขึ้น ว่าในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนนั้นครูใช้กระบวนการ ข้อมูล อะไรบ้าง และปัญหาที่ครูพบจากการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนเป็นอย่างไรเพื่อนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็นเหล่านี้มาสู่การพัฒนาคู่มือ เมื่อผู้วิจัยพัฒนาคู่มือได้แล้วจึงทำการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือโดยการนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์เพื่อตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะไปทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปพัฒนาเป็นคู่มือสำหรับการตรวจสอบประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ต่อไป ซึ่งผลที่ได้จากการทดลองใช้นี้จะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับผู้วิจัยในการนำผลการใช้คู่มือ และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้คู่มือโดยอาจารย์ประจำชั้นนั้นมาทำการปรับปรุงแก้ไขจนได้เป็นคู่มือที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่ได้รับการยอมรับจากอาจารย์ผู้ได้เคยทดลองใช้จริง

3. ผลการพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา

คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา ได้แบ่งสาระสำคัญออกเป็นสามบท บทแรก เป็นบทนำของคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน เป็นส่วนนำเพื่อให้ครูได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของคู่มือฉบับนี้ และส่วนสาระสำคัญต่างๆ ภายในคู่มือฉบับนี้ บทที่สอง เป็นสาระความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน และ บทที่สาม เป็นแนวทางการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูประจำชั้น

บทที่หนึ่ง บทนำเพื่อสร้างความเข้าใจกับครูก่อนการใช้คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน โดยเป็นส่วนที่ชี้แจงจุดมุ่งหมายของคู่มือ สาระสำคัญต่างๆ ทั้งหมดภายในคู่มือ และคำแนะนำในการใช้คู่มือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเขียนคู่มือที่ดี ตามแนวคิดของทิสนา แชมมณี (2538) ที่กล่าวว่าคู่มือที่ดีนั้นจะต้องมีส่วนที่ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนว่า คู่มือนี้เขียนเพื่ออะไร สำหรับใครและควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของคู่มืออย่างชัดเจน

บทที่สอง สาระความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน เป็นการนำเสนอสาระเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนานักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำหรับสาระของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินภายนอกกรอบแรก

นำเสนอขึ้นเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวดที่ 6 มาตรา 49 ได้กำหนดให้ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ทางผู้ประเมินกำหนด

บทที่สาม แนวทางการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูประจำชั้น เพื่อช่วยให้ครูประจำชั้นมีรูปแบบและกระบวนการที่เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน โดยคู่มือนี้ได้นำเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา 6 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนที่ 1 รู้จักปัญหานักเรียน ขั้นตอนที่ 2 ระบุพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ขั้นตอนที่ 3 จำแนกนักเรียนแต่ละคนให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มของปัญหา ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณากลุ่มปัญหาของนักเรียนที่มีความสำคัญจำเป็นมากที่สุด ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลในกลุ่มที่มีความรุนแรงที่สุด ที่ครูเลือกมา และขั้นตอนที่ 6 แสดงจำนวนของปัญหาย่อยในปัญหาหลักต่างๆ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งทั้ง 6 ขั้นตอนนี้เป็นลำดับขั้นของการวิเคราะห์ปัญหา โดยเริ่มจากการแนะนำให้ครูรู้ว่าปัญหานักเรียนมีอะไรบ้าง โดยการแย่งปัญหานักเรียนออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สมพร สุทัศนีย์, 2544) จากนั้นจึงให้ครูทำการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยแต่ละคุณลักษณะได้จำแนกเป็นพฤติกรรมย่อยๆ อย่างละ 4 ด้าน เพื่อให้ครูได้แสดงผลจากการประมวลข้อมูลทั้งหมดของนักเรียนแต่ละคนออกมา และสรุปผลที่ได้ว่า นักเรียนคนนี้มีระดับของพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในระดับใด ซึ่งจะทำให้ครูได้เห็นภาพว่าเด็กแต่ละคนเกิดปัญหาอะไรบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับพิทักษ์ ม้าฮอส (2543) และพัชราภา สาตรอด (2545) ที่กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เพื่อให้ครูเข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของนักเรียนที่เกิดจากการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล เมื่อครูวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลครบทั้งห้องแล้วจะทำให้ครูสามารถมองเห็นภาพรวมได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนั้นมีอะไรบ้าง แต่การมองภาพรวมของปัญหาทั้งห้องเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการจำแนกนักเรียนที่มีปัญหาออกเป็นกลุ่มแล้ว อาจทำให้ครูเข้าใจผิดว่าห้องเรียนของตนเองมีปัญหาเพียงแค่นี้ หรือแบบนี้เท่านั้น หรืออาจตีความว่านักเรียนที่มีปัญหาสำคัญควรที่จะได้รับการแก้ไขมีอยู่จำนวนเท่าที่ครูเข้าใจ แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับมีนักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกันแต่ครูอาจจะมองข้ามไปซึ่งประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของอาจารย์ประจำชั้นม.1ค ที่กล่าวว่า ถ้าไม่มีการจำแนกนักเรียนที่มีปัญหาออกเป็นกลุ่มๆ ก็จะไม่รู้เลยว่ายังมีนักเรียนหญิงอีกคนหนึ่งที่มีอาการเหมือนกับว่าไม่มีปัญหาอะไร จนเมื่อมาใช้วิธีการจัดกลุ่มของปัญหานักเรียนจึงทำให้รู้ว่าเด็กหญิงคนนี้เป็นเด็กที่เกิดปัญหาที่สำคัญจำเป็นที่ควรได้รับการแก้ไข เมื่อครูได้กลุ่มของปัญหาที่ต้องการแก้ไขแล้ว ในขั้นตอนต่อมาของคู่มือได้มี

แบบวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบบันทึกสำหรับครูในการเขียนแสดงพฤติกรรมของปัญหาที่ครูพบเพื่อเป็นการสะท้อนให้ครูเห็นว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านี้เกิดขึ้นในลักษณะใด และเกิดขึ้นได้อย่างไร นั่นคือการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหานั้นเอง การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหานี้ ในคู่มือได้เสนอการใช้แผนภูมิแกงปลา เพื่อให้ครูได้วิเคราะห์หาสาเหตุใหญ่และสาเหตุย่อยของปัญหาได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ต่อไปว่าโดยสรุปแล้วปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนี้มีสาเหตุหลักมาจากเรื่องอะไร เพราะการเกิดพฤติกรรมต่างๆ ขึ้นย่อมต้องมีสาเหตุและที่มาของการเกิด ซึ่งผังแกงปลานี้เป็นผังที่แสดงสาเหตุของปัญหาซึ่งมีความซับซ้อนผังแกงปลาจะช่วยให้เห็นสาเหตุหลักและสาเหตุย่อยที่ชัดเจน และเพื่อให้ได้ปัญหาแท้ที่เกิดขึ้น (ชาติศรี สําราม, 2544; ประกอบ มณีโรจน์, 2544; ทิศนา ชามมณี, ในพิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ, 2545)

สิ่งที่สำคัญมากประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษาปีที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นคู่มือที่มีประโยชน์จริงคือ การได้รับการตอบรับและความสนใจเป็นอย่างดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์บางท่านที่มีความต้องการและยินดีจะนำคู่มือที่พัฒนาเสร็จสิ้นแล้วนี้ไปใช้ในหน่วยงาน หรือสถานศึกษาที่สังกัด ตัวอย่างเช่นอาจารย์หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทดลองใช้คู่มือเพื่อการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือ เมื่อได้ทดลองใช้คู่มือแล้วได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของคู่มือว่าเป็นคู่มือที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างตรงกับสภาพความเป็นจริง และสิ่งที่อาจารย์ท่านนี้ให้ความสนใจมากเป็นพิเศษคือการจำแนกนักเรียนที่มีปัญหาออกเป็นกลุ่มๆ โดยการใช้แผนภาพเวนนี - ออยเลอร์ (Venn-Euler Diagram) ซึ่งอาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นวิธีการจำแนกปัญหานักเรียนได้อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนได้อย่างง่ายดาย และไม่เป็นการเสียเวลา และสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกว่าการวิจัยชิ้นนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้แล้วในสวนหนึ่ง นั่นก็คือการบรรลุความต้องการของผู้วิจัยที่ประสงค์ให้งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก อาจารย์ท่านดังกล่าวได้ติดต่อขอใช้คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน ในประเด็นของการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและการปรับพฤติกรรมของนักเรียน โดยเป็นงานวิจัยที่ร่วมกันศึกษาและทำการวิจัยระหว่างอาจารย์ประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งระดับชั้น โดยจะเริ่มทำการศึกษาร่วมกันในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2547

การนำคู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษาไปใช้

คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นไม่มีการกำหนดขอบเขตเกี่ยวกับช่วงเวลาในการนำไปใช้ แต่ต้องการให้ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีเพียงบางท่านที่กล่าวถึงช่วงเวลาในการนำคู่มือไปใช้ บางท่านแนะนำว่าคู่มือนี้ควรใช้ปลายภาคเรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในเทอมต่อไป บางท่านแนะนำว่าควรนำไปใช้ปลายปีการศึกษาเพื่อเป็นการรายงานผลก่อนส่งต่อยังระดับชั้นต่อไป หรืออาจมีการใช้ทั้ง 2 ภาคเรียน และมีบางท่านได้แนะนำว่าการใช้คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนควรขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียนและความต้องการของครูที่ต้องการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ซึ่งตรงกับความประสงค์ของผู้วิจัยที่จะให้คู่มือนี้ได้ถูกนำมาใช้ตามความต้องการ และความพร้อมของครูเพื่อการนำไปวิเคราะห์ปัญหานักเรียน และเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อให้ครูนำไปใช้เพื่อการได้ปัญหาสำหรับการทำวิจัยปฏิบัติการได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน

จากการใช้คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนจะทำให้ครูได้รู้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของตนนั้น เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มแล้วมีจำนวนทั้งสิ้นเท่าใด และเพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่สมควรได้รับการแก้ไข หรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นให้ค่อยๆหมดไป แต่ในขณะเดียวกันการที่คู่มือนี้ทำให้ครูเห็นว่าในห้องเรียนมีกลุ่มของปัญหาอะไรบ้างแล้วนั้น เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดมีแบบใดบ้าง และจากกลุ่มของปัญหาเหล่านี้ครูควรมีแนวทางการจัดการเรียนการสอน และการดูแลนักเรียนอย่างไรต่อไป ที่จะทำให้สามารถบรรเทาปัญหาเหล่านี้ไปได้พร้อมๆ กัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. คู่มือการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา เป็นผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ดังนั้นสาระสำคัญในส่วนหนึ่งของคู่มือ จึงเป็นสาระที่เกิดจากการศึกษาข้อมูลของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ดังนั้นหากมีท่านผู้ใดที่สนใจจะนำคู่มือนี้ไปใช้ ก่อนที่จะนำคู่มือฉบับนี้ไปใช้ควรพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายและหลักสูตรของทางโรงเรียน หรือนำไปปรับให้เข้ากับบริบทของทางโรงเรียนที่จะนำไปใช้

2. รูปแบบและแนวทางการวิเคราะห์ปัญหาที่นำเสนอในคู่มือ สามารถมีการปรับปรุงเพิ่มเติม หรือแก้ไขได้ตามความเหมาะสมของบริบทและสภาพของห้องเรียนที่จะนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากคู่มือการวิเคราะห์ปัญหาที่นำเสนอสำหรับครูมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น เป็นการเก็บข้อมูลจากทางโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ในการนำข้อมูลไปใช้อาจจะมีความเหมาะสมเฉพาะโรงเรียนที่มีบริบทที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ร่วมกับบริบทอื่นได้ดีควรที่จะทำการวิจัยกับบริบทที่ต่างกันไป เช่น บริบทของโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) บริบทของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝัน หรือโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

2. เนื่องจากคู่มือที่พัฒนาขึ้น ทำการศึกษามาจากสภาพปัญหาของนักเรียนที่อยู่ช่วงอายุ 11 – 15 ปีซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาคู่มือที่ใช้ควบคู่ไปกับคู่มือการวิเคราะห์ปัญหาที่นำเสนอสำหรับครูมัธยมศึกษา คือ การพัฒนาคู่มือการแก้ปัญหาที่นำเสนอสำหรับครูมัธยมศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย